

Črtice iz ruske zgodovine.

(Po Nestoru priobčuje A. K.)

12. Jaroslav in prvi njega nasledniki. (1036—1054. l.)

Po brata svojega Mestislava smrti začne knežiti Jaroslav, in bil je samovlástelec ruskej zemlji; jedíno v Polotsku so imeli svojega kneza Brečislava Izjeslaviča, od staréjšega sina Vladimirovega, Izjeslava. Za Jaroslava je bil mir po ruskej zemlji ter niso se je smeli dotekniti sosedi.

Jaroslav je ljubil cerkev in učenje, strojil učilnice in ukazal prelagati cerkovne knjige od grškega na slovensko pismo; zidal je tudi cerkve in jih krasil zlatom, srebrom in dragimi obrazy. Takó je založil Sofíjsko stólnico v Kijevu in tudi v Novem Gradu. Zalágal je mesta po dálnejših krajih svoje zemlje v zaščito od svovražnikov: Jaroslávelj — na Volgi, — Jurjev, sedanji Dêrpet, — v Čudskej zemlji.

Jaroslav je prvi razglasil pisane zakone, po imeni „Ruska pravda,“ katere so pomnoževali potem drugi knezi. Pomnèč velíkih zaslug Novogradeem, ki so ga otéli često v borbi s Svetopolkom, dal je Jaroslav Novemu Gradu „svobôščine,“ ter opiráje se nánje, dolgo so se potem Novogradci upravljali sami sobój. Pozvanjáli so in takó jih je zvon zbíral v „véče“ (zbor) na dvoru Jaroslavljem, kder so ukrépali o vseh véčjih stvaréh: napovedovali so vojno in delali mir; pozívali kneze, a sprší se z njimi izganjali jih; izbirali posádnike, tísóčnike in vse deželne oblasti, a po drugih mestih so do malega vse to imeli knezi pod svojo roko. Jaroslav pred smrtjo pozove k sebi svoje sine ter jim zapové, da bi mej sobój živéli mirno ter se nikdar ne prepirali; da bi poslušali staréjšega brata, kakor so poslušali dozďaj otca, in méj-nje je razdelil rusko zemljo na pet predélov: Izjeslavu dá Kijev in Vélíki Novi Grad, Svetoslavu Črnígov, Vsevladu Prejeslávelj, Večeslavu Smolensk in Igorju Vladímer. „A tí,“ reče Izjeslavu, „ako hoče kdo razžaliti brata svojega, pomagaj razžaljenemu!“ Potem se Jaroslav razbolí in umrje. Teló mu polože v kaméni grob, v cerkvi sv. Sofíje. — A Jaroslavji sinovi niso dolgo poslušali svojega otca zapóvedij, da bi živéli mej sobój ljubovno in mirno. Začeli so se razpori zaradi tega, ker Jaroslav, razdelívši zemljo svojim sinom, nícesar nij dal niti rodnemu vnuku Rastislavu, sinu svojega staréjšega sina Vladímera, umršega še pri otcí, niti ne bratrancu, Vsevladu, sínóvi Brečislava Polotskega. Potem je Svetoslav Črnígovski užé brez nobene pravíce hotel vzeti Kijev staréjšemu bratu, in Izjeslav je bil nekólikrat prisíljen zbežati iz Kijeva ter iskati si pomoči pri tujcih.

Po Izjeslavu je Vsevlad Jaroslavič bil vélíki knez Kijevski, ker je Svetoslav Črnígovski užé bil odmrl. Vsevlad je bil slabóten knez, katerega je podpiral samó njega hrabri in junaški sin, Vladímer, imenovan Monomah.

Po Vsevladovej smrti užé nij mej živimi ostalo nobenega Jarosláviča; bili so samó vnuki in pravnuki, a v vélicegega kneza je bil postavljen staréjši izmej vnukov, Svetopolk Izjeslavič.

Po običaji tega časa nij naslédja dobíval sin po otcí v njega pokrájini ali na stolu vélicegega kneštva, nego staréjši od rodú, največ brat pokojnega kneza. Ali otroci niso hoteli nikomur odstopati otčevega naslédija, in zaradi

tega so bili neprestani razpori in zavisti mej vladárskim pleménom. Knez je pogubljal kneza, lovil ga v plen ali gonil iz domovine; a izgnani so često iskali pomoči in zaščite pri tujcih ter vodili na rusko zemljo zdaj Ogre, zdaj poganske Plavce. Čim dalje tem bolj so se množili knéžji rodovi; drobila se je ruska zemlja in ob nobenem nastopu nove vlade nij bilo brez razpôra in brez mejusobne vojne. Narod je bridko trpel in duhovstvo je ostro pretilo knezom, a družina, katerej je vojna bila rokodelstvo, ta je prepíre podžigála in knezi so sami ljubili vojno.

(Konec prihodnjič.)

Tečna človeška hrana.

1. Jajca.

Jajca, mleko in mesó niso samo najtéčnejša, nego mehko kuhana tudi najbolj prebavljíva človeška hrana. Trdo kuhana jajca se težko prebávijo. Jajčeva lupina je apnovíta. V jajcu se dobé vse óne tvarine, ki so potrebne v sestavo naše krvi in našega telesa. Tudi surova jajca so užítua. Surova jajca se najlaže prebávijo in že za jedno ali poldrugo uro se iz želodca spravijo.

2. Sir.

Sir obstoji iz mlečne sirnine, ima pa tudi več ali manj surovega masla (putra) v sebi in še drugih téčnih tvarín. Redfina vrednost sirova je velika. Siru se večkrat prineša nekoliko kimene (kimlja), da ima potem prijetnejši okus. Sir se nareja iz posnetega ali pa iz neposnetega mleka, in je potem tolst ali pa suh, Da-si je sir zeló téčen, vendar ga želodec težko prebávi.

3. Leča, grah, bob (fižol).

Leča, grah in bob (fižol) imajo zeló veliko redilno vrednost. Naj-redfilnejša je leča. Léčine, gráhove in fižólove lušine so težko prebavljíve; zato je dobro, da se to sočívje precedí, kadar je kuhano. Še téčnejše so te jedi, ako se dobro zabélijo, bodí-si z mastjo ali pa surovim maslom.

Božja skrb.

Človek po vsem svetu lahko srečno žíví; Bog povsod zanj skrbí. Njegovo veliko skrb nam oznanja prelubo rumeno solnce, ki ob jutru vzhaja izza gôr in mirno ob večeru zahaja, nam vedno sveti in ogreva zemljo; njegovo vsemogočnost nam razodeva svítla luna, katera na večer prijazno priplava izza hribov, in brezštevílna množíca zvezd, ki tako lepo igrajo na nebu; njegovo moč nam tudi kaže vsako zrno, ki v zemlji klije in obrodí mnogo plemenitega sadú. — Človek, gospodar vseh rečí na zemlji in pod zemljo, žíví po vseh stranéh širocega sveta; povsod je zanj pogrnnena miza z nebeskimi daroví. Povsod lahko človek zadovoljno in srečno žíví, ako le zvesto izpolnuje svoje dolžnosti.